

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд

за присъждане на ОНС „Доктор” по научната специалност "Български език",
професионално направление 2.1. Филология, област на висше образование 2.
Хуманитарни науки на Елеонора Георгиева Тропанкова – докторант в редовна форма
на обучение към Катедрата по български език при Филологическия факултет на ЮЗУ
"Неофит Рилски"

Автор на становището (член на НЖ): **проф. д-р Ана Иванова Кочева**, Институт за
български език „Л. Андрейчин“ при БАН

1. Докторантката Елеонора Георгиева Тропанкова – докторант в редовна форма на обучение към Катедрата по български език при Филологическия факултет на ЮЗУ "Неофит Рилски" представя дисертационен труд “Фразеологизми с опорни думи за ‘домашни животни’”, три самостоятелни статии по темата на дисертацията, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове. Очевидно е, че са спазени количествените показатели на минималните национални изисквания.

2. Особено внимание заслужава, разбира се, дисертационният труд “Фразеологизми с опорни думи за ‘домашни животни’”, чието заглавие би било уместно да бъде “Фразеологизми с опорни думи ‘домашни животни’” или “Фразеологизми с опорни думи за названия на ‘домашни животни’”. Докторантката е формулирала твърде фрагментарно обекта, предмета, целта и задачите на своето изследване, което си е поставило задача да очертае спецификата на един вид езикови единици, функциониращи в определена тематична област. Лапидарният стил сам по себе си не е негатив, но в конкретния случай той е по-скоро минималистичен и в ущърб на работата, която иначе е посветена на изключително интересна тема. Уводната част (едва 4 стр.), която принципно би трябвало да очертае теоретичната рамка на проблема, е крайно неизчерпателна, за да постигне в пълнота подобна цел. Част от научните изследвания, предхождащи текста на Тропанкова, са просто изброени, затова не става ясно кои постановки на кои автори, работили по темата, са използвани за целите на изследването и защо е избрана една или друга концепция, която се следва, ако въобще това е така.

В следващата глава е обърнато сравнително подробно внимание на пояснителните бележки за “представянето на опорните думи и принадлежащите им фразеологизми в труда“, но на места те създават повече объркване отколкото разяснение. Тук много по-подходящо би било да се обоснове изборът на този тематичен кръг, да се обясни, че анималистичната лексика при фразеологизмите неслучайно е с по-висока честота, че образът се изгражда от лексикални единици, означаващи *животни* – в случая домашни – факт, който свидетелства за тяхната ранна поява, докато човекът е бил в непосредствена връзка с природата, когато той често я е одухотворявал, като е приписвал човешки черти на животни, птици и др. Всичко това е формулирано достатъчно подробно и у **Кювlieва, В. 1986: Устойчивите сравнения в български език. София. БАН**. Работата само би спечелила, ако докторантката беше стъпила върху тази основа и я беше възприела като отправна точка. В крайна сметка типът образност в този тематичен кръг оформя различни фрагменти от българската езикова картина за света и тъкмо с това е толкова съществен и благодатен за анализ. Бих посъветвала докторантката да обърне внимание на теоретичните постановки и за компаративите с опорна дума за название на ‘домашно животно’, защото тя е ексцерпирала и устойчиви сравнения, без да се поясни защо и те са обект на дисертацията. Всеизвестно е становището за тях като за цялостни сложноструктурни и неделими единства, т.е. като за фразеологични единици (в широкия смисъл на думата фразеология). Компаративите обаче играят огромна роля и за разгръщане на полисемията в лексикалната система на всеки един език. Въз основа на тях възникват новите метафорични значения, които всъщност са преносни значения, получени след елиминиране на сравнителната дума (компаратора). Това разбиране може да послужи като отправна точка за обосноваването им привличане като обект на изследването, защото без тези уточнения не става ясно дали докторантката прави разграничение между тях и пълните фразеологизми, независимо че и едните, и другите са обект на фразеологията. Достатъчно щеше да е ако устойчивите сравнения с анималистична опорна дума бяха класифицирани в познатите три групи с характерни семантични особености: **градуалносемантични**, тип *работлив като пчела* ‘много работлив’, **наративни** – фразеологизми с пространни обяснения, тип *облизвам се като котка за лой* ‘облизвам се с голямо желание да вкуся нещо, което обичам’ и **контрастносемантични** – със семантика, диаметрално противоположна на компонентите, тип – *Прилича ми колкото на свиня звънец// на бивол камбана// на магаре седло* – всички с общо значение ‘Никак не ми прилича’. По този начин, макар и

реорганизиран, материалът щеше от само себе си да подсказва важни изводи за структурата и семантиката на ексцерпирания материал.

Обосновката за включването като обект на анализ на фразеологизми като *бълха*, *мишка*, *муха* и *плъх* – „Те не са домашни животни в прекия смисъл на това понятие“ – не е съвсем сериозна, най-малкото поради факта, че те не са такива и в непрекия смисъл. Материалът е достатъчно изобилен, за да не се налага трупането на спорни примери. Той обаче отново трябва да се прегледа, за да се изчистят неточности като привличането на прилагателни имена като опорна дума, след като ясно е заявено, че се разглеждат съществителни, назоваващи домашни животни – фразеологизми като *козе месо*, *кози крак*, *кози рог* и пр. нямат място в частта **коза**, нито *миша дупка* или *мише коляно* трябва да са при **мишка**. При **котарак** пък трябва да отпаднат немалкото фразеологизми с опорна дума **коте**, ако докторантката държи те да останат, трябва да ги изреди в нова част, назоваваща въпросната малка същност. **Маца** и **мачка** са две отделни лексеми, **мисирка** и **мисирче** също и т.н. Ако везните бяха понатежали в полза на теоретичната част, каквато откровено казано, на практика липсва, дисертационният труд щеше да намери точен фокус.

Т.нар. изводи на свой ред също търпят критични бележки. Изводът представлява заключение, до което се достига въз основа на наблюдения, разсъждения или аргументация. В предложената дисертация изводите са облечени преди всичко в статистически одежди и следват еднотипна схема.

3. Позволявам си да отправя препоръка и по отношение на необходимостта от сериозна стилистична редакция на труда, за да бъде изгладен и да се избегне наукообразността, която на моменти доминира. Текстът е претоварен с повторения, които понякога водят до лутане из него, но този дефект е поправим. Налице са и някои синтактични проблеми, свързани с неточно съгласуване, които вероятно са възникнали при прибързване. Задавам си и въпрос какъв е принципът на подбор на библиографията, защото в текста не срещнах референции към нея. В библиографията откривам заглавия, които не личи да са използвани в дисертацията.

Изпитвам сериозни колебания и относно смисъла на приложението, в което същият, повторен вече няколко пъти материал, този път е регрупиран по азбучен ред и отново изреден.

Необходимо е текстът да се огледа още веднъж подробно, за да бъдат избегнати досадни технически грешки. Обръщам внимание и на коректната членна форма на лексемата фразеологизъм, която разбираемо има най-висока честота на употреба.

Пълната членна форма е *фразеологизъмът*, а не повтарящата се и неправилна форма *фразеологизъмът*.

Препоръчително е също да се огледа авторефератът, който обичайно не се представя в 1л. ед. ч., защото сам по себе си той също е научен текст, а не биографичен. Приносните моменти, които са експлицирани в самото начало, също крият еднотипни повторения, а действително приносният им характер подлежи на съмнение.

Сред несъмнените достойнства на работата е ексцерпирането на сериозен масив от илюстративен материал, който е фундамент за всяка успешна дисертация. Любопитни са и статистическите данни, които Тропанкова се е постарала да открие, но и те не са интерпретирани, затова остават самоцелни. Необходимо е да се отиде по-нататък, като се покаже умение за обобщение и изводи. Никак не е късно това да бъде направено. Жонглирането с материала, повторението и потретянето му в различни вариации обаче не е плюс на текста. Всички изнесени тук критични бележки, както и други, които ще отправя устно, имат за цел единствено да подмогнат докторантката да представи на един по-късен етап безспорна дисертация, такава, каквато темата заслужава и каквато Тропанкова, вярвам, че може да ни поднесе. При вземането на днешното си решение бях повлияна и от неволната съпоставка, която непрестанно ме преследваше, с друг дисертационен труд, на който имах удоволствието да бъда рецензент и който също беше посветен на фразеологични единици с други опорни думи в друг тематичен кръг, при това в съпоставка с неславянски език. Ако се приложат едни и същи критерии, както би трябвало, за да се спази научната етика, неимоверно трудно може да се даде равностойна оценка.

4. В заключение ще обобщя, че дисертационният труд на докторантката Елеонора Тропанкова има потенциал да се превърне в истинска дисертация.

Заради необходимостта монографичният труд да претърпи сериозни допълнения и корекции на този етап не бих препоръчала присъждането на ОНС „Доктор” по научната специалност "Български език", професионално направление 2.1. Филология, област на висше образование 2. Хуманитарни науки на докторантката Елеонора Тропанкова.

Дата: 21.09.2025 г.

Изготвил:

проф. д-р. Ана Кочева

OPINION

on the doctoral dissertation
submitted for the award of the educational and scientific degree “Doctor”
in the academic specialty “Bulgarian Language,”
professional field 2.1. Philology,
area of higher education 2. Humanities

Candidate: Eleonora Georgieva Tropankova – full-time doctoral student at the Department of Bulgarian Language, Faculty of Philology, South-West University “Neofit Rilski”

Reviewer (member of the academic jury):

Prof. Dr. Ana Ivanova Kocheva, Institute for the Bulgarian Language “Lyubomir Andreychin,” Bulgarian Academy of Sciences

1. General Information

PhD student Eleonora Georgieva Tropankova, enrolled in the full-time doctoral program at the Department of Bulgarian Language, Faculty of Philology, South-West University “Neofit Rilski,” has submitted a dissertation entitled “*Phraseological Units with Keywords Denoting ‘Domestic Animals’*”, along with three independent papers on the topic, published in non-refereed peer-reviewed journals or in edited collective volumes. It is evident that the quantitative indicators of the minimum national requirements have been met.

2. Content Evaluation

Special attention should, of course, be paid to the dissertation “*Phraseological Units with Keywords Denoting ‘Domestic Animals’*”, whose title, however, might more appropriately be formulated as “*Phraseological Units with the Keywords ‘Domestic Animals’*” or “*Phraseological Units with Keywords Denoting Names of ‘Domestic Animals’*”.

The doctoral candidate has formulated the object, subject, aim, and tasks of her research rather fragmentarily. The study seeks to outline the specific features of a type of linguistic units functioning within a particular thematic domain. The lapidary style of exposition is not, in itself, a shortcoming, yet in this case it results in a degree of minimalism that detracts from the otherwise highly interesting topic. The introductory section (a mere four pages), which should, in principle, delineate the theoretical framework of the problem, is insufficiently comprehensive to achieve this aim.

Some of the previous scholarly works mentioned by Tropankova are simply enumerated without analysis, which obscures the theoretical foundations adopted by the author and the reasons for choosing a particular conceptual approach.

The following chapter provides relatively detailed remarks regarding the presentation of the keywords and the related phraseological units; however, in several places these notes

generate more confusion than clarification. It would have been more appropriate to justify the choice of the thematic domain, explaining that animalistic vocabulary in phraseology appears with greater frequency for historical and cognitive reasons. Images are often formed through lexical units denoting animals—here, domestic ones—reflecting the early anthropomorphization of nature by humans. This idea has already been clearly expressed by Kyuvlieva, V. (1986): *Fixed Comparisons in the Bulgarian Language*. Sofia: Bulgarian Academy of Sciences. The dissertation would have benefited significantly had the doctoral candidate used this as a conceptual starting point.

Ultimately, this type of imagery reflects essential fragments of the Bulgarian linguistic worldview and offers a rich field for analysis. I would also advise the doctoral candidate to pay attention to theoretical considerations regarding comparatives with keywords denoting ‘domestic animals,’ since such units have been excerpted but not theoretically justified as objects of the dissertation. It is well known that such constructions are considered structurally complex, indivisible units—that is, phraseological units in the broader sense of phraseology.

Comparatives play a crucial role in the development of polysemy in any language. Through them, new metaphorical meanings emerge—figurative meanings arising after the comparative element is omitted. This understanding could serve as a sound basis for their inclusion in the corpus. Without such clarification, it remains unclear whether the author distinguishes between comparatives and full phraseological units, despite both belonging to the sphere of phraseology.

It would have been sufficient to classify stable comparisons with animalistic keywords into the three well-known semantic groups—gradual-semantic, e.g., *as busy as a bee* (‘very industrious’); narrative, e.g., *to lick oneself like a cat for lard* (‘to desire something one likes intensely’); and contrastive-semantic, e.g., *It suits me as much as a bell suits a pig / a saddle suits a donkey* (‘It doesn’t suit me at all’). Such organization of the material would naturally suggest valuable conclusions about the structure and semantics of the corpus.

The justification for including phraseological units based on *flea*, *mouse*, *fly*, and *rat* (“They are not domestic animals in the direct sense of the term”) is not convincing, since they are not such even in an indirect sense. The available material is sufficiently rich, making such questionable inclusions unnecessary. The corpus should also be carefully reviewed to eliminate inaccuracies, such as treating adjectives as keywords, though the focus is declared to be on nouns naming domestic animals. Units such as *goat meat*, *goat horn*, *goat’s leg* should not appear under *goat*, nor *mouse hole* or *mouse knee* under *mouse*.

Similarly, the section on *tomcat* should exclude numerous phraseological units with *kitten* as a keyword unless the author introduces a separate section devoted to this diminutive form. The same applies to *matza* and *machka* (two distinct lexemes), *misirka* and *misirche*, etc.

If greater weight had been placed on the theoretical discussion—largely absent in its current form—the dissertation would have achieved sharper focus.

The so-called *Conclusions* section also invites criticism. A conclusion represents a logical inference drawn from observations, reasoning, or argumentation. In the submitted dissertation, the conclusions are predominantly statistical and follow a repetitive pattern.

3. Remarks on Style and Structure

I would like to recommend a thorough stylistic revision of the text to improve its coherence and avoid the occasional pseudo-scientific tone. The text is overloaded with repetitions that sometimes obscure the argument, though this shortcoming is remediable. There are also syntactic inconsistencies, likely due to haste.

Questions also arise regarding the principle of bibliography selection, as no explicit references to the listed sources are found within the main text. Some titles included in the bibliography appear not to have been used.

I also express reservations regarding the purpose of the appendix, which merely reorders already presented material alphabetically.

The text should be carefully proofread to eliminate typographical errors. Attention should also be paid to the correct definite form of the lexeme *фразеологизъм* (*phraseological unit*), which frequently appears in its incorrect form *фразеологизъмът*.

The abstract likewise requires revision. It should not be written in the first person singular, as it is a scholarly rather than autobiographical text. The sections listing the dissertation's contributions contain repetitive elements, and the genuinely novel aspects remain debatable.

Among the indisputable merits of the work is the compilation of a substantial corpus of illustrative material—a foundation of any successful dissertation. The statistical data are of interest, yet they are not adequately interpreted and thus remain purely descriptive. It is necessary to proceed further by demonstrating analytical and inferential capacity. The repeated reorganization of the same material in multiple variations, however, does not add value.

All critical remarks presented here—and others to be expressed orally—are intended solely to assist the doctoral candidate in refining her work into a fully realized dissertation worthy of the topic and of her evident scholarly potential.

When reaching my present conclusion, I was inevitably influenced by an involuntary comparison with another dissertation I had the pleasure to review, also devoted to phraseological units—though in a different semantic field and in comparison with a non-Slavic language. Applying the same criteria, as scientific ethics requires, makes it extremely difficult to assign equivalent evaluation.

4. Conclusion

In summary, the dissertation of Eleonora Tropankova has the potential to become a true scholarly monograph. However, due to the need for substantial additions and corrections, I cannot, at this stage, recommend the award of the educational and scientific degree Doctor in *Bulgarian Language* (professional field 2.1. Philology, area 2. Humanities) to the doctoral candidate.

Date: September 21, 2025

Prepared by:
Prof. Dr. Ana Ivanova Kocheva
Institute for Bulgarian Language “L. Andreychin”, BAS